

CUPRINS

PROLEGOMENE

1. Structura lucrării	9
2. Conceptul de model în pedagogia generală și cea specială (muzicală) ...	10
3. Metodologia cercetării. Domeniile de învățământ supuse cercetării	20

PARTEA I

PREMISELE ȘCOLII MUZICALE ACTIVE ALE SECOLULUI XX. IDEI, CONCEPȚII, ORGANIZAREA PRIMULUI SISTEM DE ÎNVĂȚĂMÂNT EUROPEAN (SECOLELE XVI, XVII, XVIII, XIX)

I. Idei, concepții teoretice, organizarea primului sistem de învățământ european.....	23
I.1. Scolastica medievală.....	23
I.2. Școala și ideile despre învățământ în perioada reformelor religioase și a Renașterii.....	24
II . Noul tip de învățământ: învățământul clasic.....	31
II.1-6. Reprezentanții învățământului clasic: Ratich, Comenius, Francke, de la Salle, Fénelon, Locke.....	31
III. Învățământul european în secolul XVIII.....	37
III.1. Personalități preocupate de învățământ: Rousseau, Basedow, Kant, Goethe, Schiller.....	37
III.2. Învățământul în viziunea filantropiștilor, a neumanșiștilor și a filosofului Kant	39
IV. Învățământul în secolul XIX.....	41
IV.1. Reprezentanți: Pestalozzi, Oberlin, Froebel, Herbart, Diesterweg, Jacotot, Bell și Lancaster. Ușinski, Tolstoi, Spencer, James, Pierce... ..	41
IV.2. Alte forme de instituționalizare a copiilor în secolul XIX	43
V. Învățământul european destinat elevilor cu probleme speciale fizice și psihice.....	49
V.1. Pedagogia anormalilor. Școli pentru surdo-muți și orbi.....	49
V.2. Școli pentru anormalii mintali.....	50
VI. Direcționarea învățământului clasic european prin dicton latin.....	52
VI.1. Sintagmele-dicton și organizarea programului școlar, metodele și forma de predare în învățământ.....	52
VI.2. Observații desprinse din analiza didacticii generale.....	54
VII. Influențele conceptelor didacticii clasice, propagate prin dicton, asupra didacticii muzicale.....	57

VII.1. Reprezentanți ai didacticii muzicale tradiționale (clasice).....	57
VII.2. Otto Gibelius și denumirea dată sunetelor muzicale.....	57
VII.3. J.J Rousseau, P. Galin, E.J.M Chevé, Natorp adepți ai semiografiei muzicale prin cifre.....	58
VII.4. Sistemul „Tonic-Sol-Fa” conceput de Sarah-Glover - John Curwen.	58
VII.5. Alte procedee de solmizație: Tonica pe Do, procedeele J. Weber, J. Heinroth, K.A. Eitz.....	59
VIII. Inventar de exemple cu elemente din didactica muzicală a secolelor XVII-XIX ce aparțin diverselor tipuri de modele: model saturat (M.S), model halodinamic (M.H.), model halodinamic-interdisciplinar (M.H.-I.)	61
IX. Repere ale învățământului de pe teritoriul românesc (sec. XVI-XIX)....	67
IX.1. Ce se știe despre învățământul religios de pe teritoriul românesc?	67
IX.2. Învățământul public laic din România.	69
X. Lăutarii din România – ca reprezentanți ai școlii și culturii muzicale orale. De la Barbu Lăutaru la Grigoraș Dinicu.....	74

Partea a II-a
STRATEGII MODERNE
ÎN EDUCAȚIA MUZICALĂ A SECOLULUI XX

Introducere.....	77
I. Școala nouă (școala activă) a secolului XX.....	78
I.1. B.I.E.N. și principiile programului său.....	78
I.2. Thorndike și influențele teoriei sale asupra școlilor noi ale secolului XX	79
I.3. Tipuri de organizare a conținutului programelor școlare	80
I.4. Metoda proiectelor lui Dewey și Kilpatrick.....	81
I.5. Sinteza asupra conținutului școlii noi active.....	82
II. Principalele doctrine pedagogice ale secolului XX: pedagogia experimentală, pedagogia socială și pedagogia culturii.....	83
II.1. Pedagogia experimentală.....	83
II.2. Pedagogia socială și consecințele ei în planul organizării colectivelor de elevi	88
II.3. Pedagogia culturii.....	91
III. Alte curente în pedagogia secolului XX – consecințe în planul practicii pedagogice muzicale.....	93
III.1. Pedagogia ludică, psihanaliza și școala, pedagogia neotomistă, pedagogia existențialistă, pedagogia Waldorf.....	93
III.2. Pedagogia operaționalistă – învățământul programat, instruirea asistată de calculator, tehnologia didactică.....	95
III.3. Abordarea interdisciplinară a învățământului.....	100
IV. Modelul de educație muzicală a secolului XX din perspectiva modului de asimilare a doctrinelor și curentelor din pedagogia modernă.....	102
Introducere.....	102

IV.1. Modelul de educație muzicală preconizat de școlile active ale secolului XX.....	102
IV.2. Inventarul de exemple cu elemente de educație muzicală a secolului XX ce aparțin diverselor tipuri de modele: saturat (M.S.), halodinamic (M.H.), halodinamic-interdisciplinar (M.H.-I.).....	104
V. Configurația învățământului muzical românesc între 1846 și 2008 pentru învățământul secundar.....	110
V.1. Manualele de muzică între 1846-1921.....	110
V.2. Manualele de muzică între 1921-1939.....	113
V.3. Manualele de muzică între 1948-1996.....	117
V.4. Manualele de muzică între 1996-2008.....	120
V.5. Educația muzicală și strategiile moderne în reformarea actuală a învățământului românesc.....	121
V.6. Configurația modelului de educație muzicală din România – inventarul elementelor componente.....	122

Partea a III-a

**CERCETAREA FONDULUI REFERENȚIAL MUZICAL AL ELEVILOR
- Studiu -**

I. Metodologia cercetării fondului referențial muzical al elevilor.....	129
I.1. Considerații generale.....	129
I.2. Particularități ale probelor muzicale concepute și utilizate de autoare în ancheta-interviu.....	130
I.3. Fondul referențial muzical provenit pe căile investigației capacității muzicale ale elevilor.....	131
I.4. Teste muzicale/probe muzicale – precizări terminologice.....	131
I.5. Principii de alcătuire a probelor muzicale – particularități.....	132
I.6. Premise bibliografice ale particularităților probelor muzicale concepute și utilizate de autoare în ancheta-interviu.....	132
I.7. Ancheta-interviu, metoda principală în cercetarea fondului referențial-muzical.....	135
II. Desfășurarea experimentului prin metoda anchetei- intervii.....	138
II.1. Prezentarea generală a lotului de elevi.....	138
II.2. Scopul urmărit de fiecare din cele 6 probe.....	139
III. Analiza rezultatelor din ancheta-interviu.....	142
III.1. Proba nr. 1.....	142
III.2. Proba nr. 2.....	146
III.3. Proba nr. 3.....	151
III.4. Proba nr. 4.....	153
III.5. Proba nr. 5.....	155
III.6. Proba nr. 6.....	157
IV. Corpusul fondului referențial muzical al lotului de elevi investigat.....	160
IV.1. Zona de intonație naturală a lotului de elevi.....	160
IV.2. Sinteza modulelor muzicale ale fondului referențial al elevilor.....	161
IV.3. Modulele muzicale specifice procesului de reproducere a unui cântec...	161
IV.4. Modulele muzicale specifice producțiilor orale ale elevilor.....	162
IV.5. Scările muzicale ale producțiilor orale.....	162

IV.6. Ambitusul producțiilor muzicale orale ale elevilor.....	163
IV.7. Forma arhitectonică a producțiilor muzicale orale.....	164
IV.8. Paralela între modulele fondului referențial al lotului cercetat și cele din folclorul muzical al copiilor.....	164
IV.9. Ritmul producțiilor muzicale orale.....	167
IV.10. Tematica repertoriului ales de elevi spre a fi intonat.....	167
V. Inventarul elementelor saturate, halodinamice, halodinamice- interdisciplinare ce aparțin fondului referențial muzical al lotului de elevi investigat (sinteza studiului).....	168
V.1. Structura morfologică a inventarului.....	168
V.2. Rezultatele analizei	168
Anexe.....	171
Concluzii finale.....	181
Material pentru autoevaluarea cunoștințelor: 28 de teme și chestionare.....	185
<i>Bibliografie</i>	199

© Editura Fundației *România de Mâine*, 2008

Editură acreditată de *Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului*
prin *Consiliul Național al Cercetării Științifice din Învățământul Superior*

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

MUNTEANU, GABRIELA

Modele de educație muzicală / Gabriela Munteanu. – București: Editura
Fundației *România de Mâine*, 2008

ISBN: 978-973-163-278-0

37.036:78

371.3:78

Reproducerea integrală sau fragmentară, prin orice formă și prin orice mijloace tehnice, este strict
interzisă și se pedepsește conform legii.

*Răspunderea pentru conținutul și originalitatea textului
revine exclusiv autorului/autorilor*

**Material pentru autoevaluarea cunoștințelor:
28 de TEME și CHESTIONARE**

I.

A. Teme

1. Analizați și comparați definițiile date noțiunii de „model” din Prolegomenele lucrării „Modele de educație muzicală”.

2. Analizați un manual cu ajutorul modelelor M.S., M.H., M.H-I.

B. Chestionar pentru autoevaluare

1. Pentru alegerea unei strategii moderne de educație muzicală, pe termen mediu sau lung este oportun să alegem;

a) un tip de M.H.;

b) o combinație între tipurile: M.S, M.H. și M.H-I.

2. Un model saturat aplicat în diverse domenii muzicale:

a) satisface punctual „câmpul specializat” și închide eficient domeniul;

b) satisface domenii înrudite, prin modulele ce îl compun fiind autoadaptativ;

c) satisface câmpuri inter-multi și pluridisciplinare, cu ajutorul modulelor ce îl compun, fiind autoformativ.

II.

A. Temă

Elaborați un minieseu bazat pe următoarea afirmație: *„Între modelele de intonație muzicală identificate într-un lot de subiecți (elevi/studenti) și modelele prestabilite, virtual, de autorii de manuale /cursuri universitare nu trebuie să existe echivalențe”.*

B. Chestionar pentru autoevaluare

1. În cercetarea unui sistem de educație muzicală este necesar și obligatoriu să precizăm:

a) ipoteza/ipotezele, premisele și metodele pe care le vom folosi;

b) numai ipoteza (întotdeauna una singură) și metodele de cercetare.

2. Ipoteza în cercetare este:

a) un enunț prin care se presupune cauza sau mecanismul unui procedeu, fapt, fenomen;

b) un enunț prin care se precizează cauza sau mecanismul unui procedeu, fapt, fenomen.

3. Premisa unei cercetări indică:

a) fapte anterioare, pe care se bazează cercetătorul și care dau speranțe în confirmarea ipotezei enunțate;

b) fapte care nu au legătură cu finalitatea, verificarea ipotezei enunțate în cercetare.

III.

A. Temă

În Renaștere privirea creatorilor se îndreaptă spre trecutul antic- grecesc. Realizați un minieseu pe marginea următorului text atribuit sciitorului grec Plutarh (50-125 e.n.): „**Pitagora nu dădea importanță judecării muzicii după senzație, ci spunea că receptarea valorii acesteia se face cu mintea**”, din *Istoria esteticii* de Wladyslaw Tatarkiewicz, Editura Meridiane, București, 1978, pag. 321.

B. Chestionar pentru autoevaluare

1. Ce obiectiv major avea muzica în ciclul II al celor „7 arte liberale”, ciclul numit „quadrivium”:

- urmărirea formării deprinderii de a evalua muzica prin număr și proporții;
- urmărirea aprecierii plăcerii senzoriale a interpretării și receptării muzicii.

2. Aportul lui Martin Luther (protestant) la emanciparea învățământului european constă în:

- recomandarea ca toți copiii unei comunități umane să urmeze o școală, iar slujba în biserici să fie oficiată în limba maternă;
- toți copiii să învețe numai în limba latină.

IV.

A. Temă

Realizați un referat de maximum două pagini. cu tema: *Elemente novatoare în orientarea pedagogică dată de Ratic, Francke, de la Salle, Fénelon, Locke.*

B. Chestionar pentru autoevaluare

1. Învățământul clasic a promova:

- o cunoaștere prin intermediul vieții reale (realism pedagogic);
- un umanism pedagogic, cu obiective identice cu ale realismului pedagogic.

2. Mijloacele didactice promovate de Comenius sunt:

- manualele cu desene;
- strict modele reale, nu cele iconice.

V.

A. Teme

1. Realizați un minieseu pornind de la următoarea afirmație a lui Rousseau:

„*Totul este bun când iese din mâinile Creatorului, totul degenerază în mâinile omului*”.

2. Realizați o dezbateră cu un grup de elevi, studenți, profesori în activitate și profesori pensionari, pe o temă izvorâtă din convingerea lui Kant referitoare la faptul că:

„*Omenirea are de îndeplinit două sarcini care până acum (sec. XVIII n.n.) nu au putut fi realizate la nivel optim: guvernarea unei țări și educarea unui popor*”.

B. Chestionar pentru autoevaluare

1. Secolul XVIII aduce în planul concepțiilor noi pedagogice;

a) ideile filantropiștilor (școala accesibilă și recreativă pentru săraci), școala educației voinței și a moralei, școala neumanistilor (educație estetică și muzicală);

b) recunoașterea calității învățământului școlastic.

2. „Educația negativă” – sintagma prin care se definește concepția pedagogică a lui Rousseau, semnifică:

a) o educație care să nu-i îngreădească personalitatea și să-i stimuleze individualitatea elevului;

b) o educație total liberă, neconstrânsă de nici o regulă a maturilor.

VI.

A. Teme

1. Comparați principiile de învățământ elaborate de Comenius în secolul XVII cu cele ale lui Pestalozzi din secolul XIX.

2. Evidențiați într-o dezbateri de tip Philips 66 care sunt efectele pozitive și negative ale lucrului cu elevi-monitori, metodă promovată de Bell și Lancaster.

3. Evidențiați într-o dezbateri de tip Philips 66 care sunt efectele pozitive și negative ale procedurii propus de Jacotot. (transferați-l la solfegiere)

B. Chestionar pentru autoevaluare

1. Printre personalitățile secolelor XVIII-XIX care au indicat procedee de utilizare permanentă a cântecului în procesul școlar se numără:

a) Goethe, Pestalozzi, Froebel;

b) Comenius, Fénelon, Locke

2. Printre precursorii învățământului preșcolar froebelian pot fi amintiți;

a) Luther, Campanella, Basedow;

b) Herbart, Pierce.

VII.

A. Teme

1. Analizați un plan de învățământ pentru un Centru cu Pedagogie Curativă dintr-o localitate din țară. Participați la cel puțin două activități într-o asemenea instituție. Notați în fișa de observații comportamentul elevilor în fața interpretării sau receptării muzicii prin audierea ei.

2. Comentați prin metoda, grupului de lectură dirijată de un lider, modul în care dictonul „*Natura non facit saltus*” (natura nu face salturi) a influențat conținutul, programa, procesul de învățământ, organizarea ciclurilor curriculare, secvențele lecției.

B. Chestionar pentru autoevaluare

1. Metodele de citire a unui text literar, care au influențat solfegierea sunt:

a) metoda literalizării (citirea prin adăugarea a fiecărei litere din cuvânt),

b) metoda analitico-sintetică (literă-silabă-cuvânt).

2. Metodele reprezentative ale învățământului clasic sunt:

a) exercițiul de memorare, intuiția, dizertația profesorului.

b) descoperirea, dialogul euristic, dezbateri.

VIII.

A. Temă

Comparați planurile diferitelor școli românești bisericești sau laice cu planurile de învățământ ale lui Comenius, Pestalozzi, Spencer.

B. Chestionar pentru autoevaluare

1. Învățământul românesc a fost de la început destinat:

- a) tuturor copiilor: fete și băieți de la orașe și sate;
- b) numai formării clerului, grămăticilor, pictorilor, caligrafilor și pentru inițierea domnitorilor.

2. Opinia savantului paleobizantolog I.D.Petrescu, referitor la notația introdusă de Macarie Ieromonahul în școala psaltică românească a fost:

- a) notația a reușit să redea perfect specificul cântării psaltice;
- b) notația a știrbit specificul cântării psaltice.

3. „Metodul” lui Anton Pann(1845) este o scurtă didactică de 10 pagini formată din:

- a) indicații care pot fi catalogate ca moderne referitoare la: programul școlar, lucrul pe grupe, tipurile de exerciții;
- b) exerciții stricte de memorare a psalmilor.

IX.

A. Teme

1. Dezbateți prin metoda grupului de discuție (stimularea atitudinilor) problema de principiu referitoare la alcătuirea catalogurilor de coduri din tratatele *Musica Poetica* și în *Codul afectelor* (teoria afectelor).

2. Realizați un portofoliu cu teme:*Trei tipuri de școli muzicale specifice învățământului muzical românesc din secolul XIX: școli pentru scrisul/cititul muzicii bisericești și laice, școli orale lăutărești.*

B. Chestionar pentru autoevaluare

1. Opinia lui Nicolae Filimon în legătură cu recunoașterea competențelor muzicale ale lăutarilor de către muzicienii europeni este că recunoașterea se va realiza în condițiile în care:

- a) lăutarii vor urma cursuri superioare de muzică și cultură generală;
- b) vor respecta strict cultura orală a breslei .

2. Melodiile lăutărești au ca specific:

- a) numai ornamente melodice;
- b) ornamente melodice, melisme, tril fals, glissando-uri, portamente, scordatură, utilizarea acordajului temperat și netemperat.

X.

A. Teme

1. Comentați într-un mini- eseu cele afirmate de Breazu în „Un capitol de educație muzicală”- pag. 53 – lucrarea apărută în anul 1932: „*Trecem de prima fază a istoriei învățământului muzical. Se pregătește a doua... Dar e nevoie de o reformă radicală. Nimic ce formează disciplina studiului muzicii nu poate fi uitat: armonie, contrapunct, instrumente, forme, istoria muzicii*”.

2. Dezbateți propunerea lui Brăiloiu expusă la Congresul de la Praga din 1936: „Pentru a împăca cele două lumi, cea a cântecului popular unde domnește regionalul – și muzica clasică, considerăm că este important să sesizăm punctele de legătură între modal și tonal. Care sunt scările care își găsesc teren în ambele tipuri de organizare melodică? Sunt: majorul natural, majorul fără sensibilă, minorul natural/armonic/melodic, minorul cu sextă mare și minorul cu treapta a doua coborâtă. Ordinea alterațiilor trebuie să fie: Fa#, Do#, Re#, pentru DO major, adăugându-se Si b și La b. Pentru scara minoră se adaugă Sol #”.

B. Chestionar pentru autoevaluare

1. Popularizarea metodelor moderne de predare- învățare din secolul XIX (Herbart, Pestalozzi, Froebel) în școlile românești s-a propagat prin reviste de specialitate:

- a) neașteptat de repede, la scurt timp după apariție;
- b) foarte târziu, după câteva decenii.

2. Până în secolul XIX denumirea obiectului de studiu ce se preocupă de arta sunetelor s-a numit după obiectivul urmărit:

- a) psaltichie, muzichie, cântări, muzică vocală
- b) numai muzică vocală sau muzică.

3. După Congresul Dexterității din 1921 denumirea obiectelor de studiu de bază, care presupun calități/îndemânări/abilități a fost următoarea:

- a) Muzică, educație fizică, educație plastică, gospodărie, lucru manual;
- b) Educație muzicală, educație fizică, educație plastică, educație manuală .

4. Dictonul compozitorului și dirijorului D. Kiriac formulat în 1909, dicton care a modificat conținutul manualelor de muzică din perioada 1923-1939 era:

- a) Cântec european în școala românească;
- b) Cântec românesc în școala românească.

XI.

A. Temă

Realizați un minieseu, în care să tratați problema ridicată de psihologul elvețian Robin, referitor la faptul că nu este de acord cu folosirea cinematografului și radioului în procesul de învățământ (procedeu recomandat de școala activă) motivând că: „*aceste mijloace produc vârtejuri de imagini, ce nu-i permit elevului să ajungă la elementele umaniste, înțelese ca acte de reflecție, reculegere și meditație*”.

B. Chestionar pentru autoevaluare

1. În dorința de a înnoi metodele de învățământ, Thorndike a formulat:

- a) legea efectului, ca încercare/succes;
- b) legea facultăților (exersarea stereotipică a unei forțe).

2. Învățarea umană în concepția școlii active/școlii noi, la orice vârstă este:

- a) o activitate de tatonare: încercare-eroare, încercare-succes;
- b) o repetare zeloasă până la asimilarea optimă a obiectivului propus.

XII.

A. Temă

Puneți în discuție prin metoda Mozaicului problema conținutului programelor școlare concepute de: Decroly, Montessori, Claparède și Kilpatrick

B. Chestionar pentru autoevaluare

1. Conținutul programelor elaborate de școala activă a secolului XX se prezintă sub forma:

- a) unor proiecte, unități de lucru sau centre de studiu etc;
- b) clasică, o succesiune de subiecte, teme.

2. Centrele de interes de tip Decroly se referă la:

- a) o programă organizată pe 4 centre de interes ale copilului (necesități-trebuințe: de hrană, de lucru, de luptă împotriva intemperțiilor/bolilor, de odihnă;
- b) o programă ce vizează oferte de petrecere a timpului liber al copilului.

3. Metoda proiectelor lui Kilpatrick, ca o aplicație a teoriei pragmatice a lui Dewey se referă la:

- a) rezolvarea unor probleme abstracte, create de profesor și prezentate în manuale;
- b) rezolvarea unor activități practice problematizate, preluate din viața reală.

XIII.

A. Teme

Dezbateți prin metoda Mozaic următoarele teze emise de reprezentanți ai pedagogiei muzicale experimentale:

1. Abilitatea acustică nu indică faptul de a fi muzical (Seashore).

2. Elevul nemuzical nu percepe întregul ci numai părți ale acestuia. Cel muzical are capacitatea perceperii întregului, a părților și ale reprezentărilor acestora. (Ehrenfels).

3. Numărul de exerciții nu contribuie la formarea auzului relativ, ci asocierea acestora cu imagini vizuale și kinestezice. (Seashore)

B. Chestionar pentru autoevaluare

1. Pedagogia experimentală, la început, și-a propus să rezolve următoarele probleme:

- a) numai de problemele auzului absolut al muzicienilor consacrați;
- b) de problemele auzului absolut al muzicienilor, de auzul relativ al celor ce practică muzica, de „afoni” asimilați drept nemuzicali, de problemele semantice ale unor termeni din pedagogia experimentală.

2. O baterie de teste muzicale cuprinde probe:

- a) de dotare muzicală (redare justă melodico-ritmică), muzicalitate și creativitate (producții muzicale);
- b) numai probe de dotare și de muzicalitate.

XIV.

A. Temă

E. Durkheim, părintele pedagogiei sociale, a numit pedagogia „*un fapt social*” și educația „*o socializare metodică a tinerei generații*”. Realizați o dezbatere, transluând afirmațiile de mai sus în domeniul pedagogiei și educației muzicale.

B. Chestionar pentru autoevaluare

1. Pedagogia socială urmărește să realizeze:
  - a) activități practice în interes obștesc, promovând valorilor create de grup;
  - b) activități individuale și promovarea valorile create de individ.
2. Cele mai eficiente activități școlare se obțin, după opinia pedagogiei sociale:
  - a) cu grupe de elevi selecționați, pe grupe de dotare omogenă/eterogenă, prin grupe de recuperare și prin grupe atipice;
  - b) numai prin grupe cu dotare omogenă.

XV.

A. Temă

Dezbateți prin metoda Mozaic ideile expuse mai jos, selectându-le și grupându-le potrivit modului de desfășurare conceput de participanți. Ideile vizează pedagogia culturii în optica românească (vezi Stanciu Ion, Școala și doctrinele pedagogice ale secolului XX, E. D. P . 1995 pag.174).

Pedagogia culturii tinde să depășească stadiul concepției herbartiene (educație = predare-învățare) dar și concepția pedagogiei acțiunii lui Lay (educație = acțiune/activitate manuală, cântec, teatru, desen, dans) adăugând și ideea conform căreia educația este și viață afectivă, activitatea înțeleasă drept act creator.

B. Chestionar pentru autoevaluare

1. Pedagogia culturii în opinia inițiatorului ei, Eduard Spranger, trebuia să pună elevul în situația:
  - a) numai de a recepta valori culturale;
  - b) de a recepta, interpreta empatic și crea valori în diverse domenii ale culturii.
2. În manualele de muzică din România, amprenta pedagogiei culturii este evidentă atunci când:
  - a) recomandă să se interpreteze un cântec, respectând anumite cerințe;
  - b) recomandă receptarea muzicii (audiții), comentarea acestora, invențiuni melodico-ritmice, autoevaluarea interpretării muzicii vocale/instrumentale.

XVI.

A. Temă

Elaborați un minieseu prin care să evidențiați asemănările și deosebirile dintre pedagogia promovată de școlile Waldorf (teoria Rudolf Steiner) și pedagogia culturii (Eduard Spranger)

B. Chestionar pentru autoevaluare

1. Pedagogia ludică orientează jocul spre:

- a) activități cu scopul exclusiv de a crea plăcere pentru activitatea școlară;
- b) activități care să atragă plăcerea elevilor pentru munca școlară și pentru stăpânirea unor deprinderi-cunoștințe și atitudini necesare muncii.

2. Concepția lui Maritain (secolul XX) referitoare la faptul ca metodele de învățământ să fie construite pe principiul sprijinirii reciproce dintre cunoașterea rațională și cunoașterea prin revelație creștină, a însemnat reconsiderarea concepției:

- a) tomiste promovate de Toma d'Aquino (secolul XIII);
- b) carteziene promovate de Descartes- zis Cartesius (secolul XVII)

XVII.

Temă

Folosind experiența personală de utilizare a computerului răspundeți la următoarea întrebare:

„Care din procedeele de evaluare computerizată, prezentate mai jos, au avut o mai mare eficiență în practica școlară (atenție la disciplină, capitol, vârsta elevilor, timpul alocat răspunsurilor): alegerea unui singur răspuns corect, alegerea a două și mai multe răspunsuri posibile, corespondență de coloane, alegerea enunțului Adevărat sau Fals, completarea unui text lacunar, identificarea într-un desen a erorilor, elaborarea unui minieseu cu număr limitat de cuvinte”.

XVIII.

A. Teme

Elaborați o lucrare de tip diacronic pe tema *Momente din trecutul interdisciplinarității*, (până în secolul XIX) atingând punctele de mai jos. Continuați lucrarea analizând modul cum a fost abordată problema interdisciplinarității din punctul de vedere al școlii active a secolului XX:

- cerința interdisciplinarității în tabloul cunoașterii umane;
- programul sofistilor greci numit *enkyklios paidaia* – ca ciclu școlar, unde elevii făceau un tur de orizont al disciplinelor intelectuale;
- schema *orbis doctrinae*- ca program enciclopedic elaborat profesorilor de retorii romani;
- sistemul celor 7 *arte liberales* (*trivium și quadrivium*) ca ansamblu unificat al literelor și al științelor, elaborat cu scopul de a stimula libertatea spiritului în epoca Evului Mediu Creștin;
- *Universitas magistrorum et scholarium* (instituție ce reunea profesori și studenți) alături de *Universitas scientiarum* (comunitatea disciplinelor) în școlile superioare medievale;
- *Pansophia* lui Comenius ca pedagogie a unității în secolul XVII, ca atitudine împotriva despărțirii disciplinelor științifice fără legătură între ele;
- Elaborarea în secolul XVIII a *Enciclopediei* – proiect utopic de prezentare unitară și totodată diversificată a tuturor cunoștințelor și practicilor umane într-o formă cât mai restrânsă;

– tendința specializării l-a făcut pe scriitorul și filozoful francez Voltaire (1694-1778) să amintească:

„numele de Universitate vine de la presupunerea că acele patru forțe pe care le numim facultăți, constituie universitatea studiilor, cuprind, adică, toate studiile care pot fi făcute”. În aceeași idee scriitorul britanic Gilbert Keith Chesterton (1874-1936) spunea: specialistul cunoaște tot mai mult despre un domeniu tot mai restrâns, înaintând către acea limită eshatologică unde va ști totul despre nimic.

– Două concepții opuse de a organiza învățământul superior: concepția interdisciplinară a Universității din Berlin (1810) și concepția Universității Imperiale napoleonene din Franța (1808) care separă facultățile de științe, de cele de litere optând pentru specializare.

B. Chestionar pentru autoevaluare

1. Numim disciplină:

- a) un „câmp specializat”;
- b) legăturile sinaptice menite să evidențieze aspecte noi sau mai puțin cunoscute;
- c) juxtapunerea (alăturarea) domeniilor vecine;
- d) juxtapunerea (alăturarea) domeniilor depărtate;
- e) reuniunea, confluența pe orizontală și verticală a unor „câmpuri specializate”.

2. Interdisciplinaritatea se referă la:

- a) un „câmp specializat”;
- b) legăturile sinaptice menite să evidențieze aspecte noi sau mai puțin cunoscute;
- c) juxtapunerea (alăturarea) domeniilor vecine;
- d) juxtapunerea (alăturarea) domeniilor depărtate;
- e) reuniunea, confluența pe orizontală și verticală a unor „câmpuri specializate”.

XIX.

A. Temă

Puneți în discuția a două grupe de opozanți problema expusă mai jos:

„Educația muzicală nu poate să fie efectuată de persoane cu pregătire medie. Aceștia pot să fie „dextera” sau „discipolis magister” și „nicăieri în lume nu li se dau decât responsabilități corespunzătoare pregătirii pe care o au”.

B. Chestionar pentru autoevaluare

1. În prima jumătate a secolului XX, solfegierea se baza pe:

- a) tehnica „grundton-ului”;
- b) tehnica modulelor preponderent modale prepentatonice și pentatonice.

2. În a doua jumătate a secolului XX, odată cu valul neomodalist, solfegierea se baza pe:

- a) tehnica „grundton-ului” în cadrul octavei;
- b) tehnica modulelor preponderent modale prepentatonice și pentatonice.

XX.

A. Temă

Realizați un referat cu tema „*Tendențe interdisciplinare în actuala reformă a învățământului din România*”. Recomandări: tratați două probleme, cea legată de aria curriculară „Arte” din planul de învățământ și cea de a doua legată de organizarea în Universități a Facultăților de Arte sau Arte și Științe

B. Chestionar pentru autoevaluare

1. Ca elemente ce conturează specificul didacticii educației muzicale actuale menționăm:

a) formarea deprinderii de intonare corectă vocală, inițierea instrumentală practică în opționale, audiția muzicală activă, inițierea în limbajul muzical prin procedee tonomodale evolutive, stimularea spontaneității și creativității elevilor;

b) formarea deprinderii de intonare corectă vocală, audiția muzicală pasivă, inițierea în limbajul muzical prin procedee clasice tonale.

2. Dintre profesorii de muzică din învățământul preuniversitar și universitar care au inventat sau adaptat procedee de accesibilizare a scris-cititului muzical pot fi numiți:

a) Ion Costescu (1913- scrierea cu litere), G.Breazul (1936- Cartea cu valuri, pentru sensul melodiei), A. Matora-Ionescu (1965- transpunerea procedeelelor Chevais- Orff-Kodaly în manualele românești); Rusin (scrierea cu cifre);

b) C. Brăiloiu (1936- setul de 6 scări pentru joncțiunea dintre tonal și modal), I. Șerfezi (1968- învățarea prin game, scriere guidonică).

XXI.

A. Teme

1. Dezbateți, prin metoda controversei creative, punctul de vedere exprimat de Anatol Vieru în Cartea modurilor I- Editura Muzicală 1980, pag. 188:

„Urechea muzicală absolută identifică sunetul în sine, tot așa cum un numeral cardinal numește și identifică o cantitate. Urechea relativă este cea care identifică structurile, începând cu cele mai simple ordonăriuitoare și coborâtoare de intervale. Proprietatea urechii muzicale, relative este că ea extrage moduri prin fragmente muzicale, extrage o structură modală prin eliminarea sunetelor congruente sau care se repetă”.

B. Chestionar pentru autoevaluare

1. Căile (metodele) de investigație a capacității muzicale, ca fond referențial, pot fi:

a) reproducerea fidelă a unor probe melodice, ritmice, evaluarea producțiilor muzicale ale elevilor, constatarea empatiei acestora;

b) numai reproducerea fidelă a unor probe melodice sau ritmice.

2. Formula melodică propusă de Chailley, ca test pentru determinarea predispoziției unui elev pentru intonarea armonică tonală sau modală nearmonică este:

a) DO 1-Mi-SOL-DO 2;

b) DO 1- MI-FA-DO 1.

XXII.

A. Temă

Dezbateți, prin metoda Mozaic, problema utilizării la ora de educație muzicală a metodei cunoscută sub numele de „Situția T-grup”.

B. Chestionar pentru autoevaluare

1. „Situția T-Grup” favorizează în colectivul de elevi:

- a) un grup de elită cu ajutorul căruia se ating cotele maxime ale obiectivelor propuse în lecție, sancționându-se verbal orice nereușită;
- b) o atmosferă de acceptare a limitelor de învățare a colegilor și încurajare a tuturor elevilor muzicali sau nemuzicali.

2. Pentru selecționarea audiției muzicale ca mostră pentru testul Torrance se poate apela:

- a) la orice gen și stil de muzică figurativă (descriptivă) sau nonfigurativă (abstractă) dar cunoscută de elevi;
- b) la orice gen și stil de muzică figurativă (descriptivă) sau nonfigurativă (abstractă) dar necunoscută de elevi.

XXIII.

A. Temă de cercetare

Realizați o investigație, la nivelul școlii unde funcționați, a fondului referențial al elevilor utilizând cerința probei nr-1 a, c,d,e din fișa –chestionar prezentată în lucrarea de față.

B. Chestionar pentru autoevaluare

1. Repertoriul vocal cunoscut de elevi constituie:

- a) o probă relevantă pentru a observa diapazonul natural al elevului, fidelitatea intonării unei piese, afinitățile muzicale, gradul de empatie în interpretare, probă ce trebuie completată cu probe de creativitate;
- b) o probă relevantă și completă prin care observăm: diapazonul natural al elevului, fidelitatea intonării unei piese, afinitățile muzicale, gradul de empatie în interpretare.

2. Zona diapazonului natural al vocii elevilor este.

- a) o zonă standard, cuprinsă între sunetul Sol din octava mică și sunetul Sol din octava a doua;
- b) este o zonă nestandardizată, fiecare elev are pentru început, și poate persistent, o zonă proprie a diapazonului natural al vocii.

XXIV.

A. Temă de cercetare

Realizați o investigație a fondului referențial al elevilor la nivelul școlii unde funcționați, utilizând cerința probei nr-1 b din fișa tip.

B. Chestionar pentru autoevaluare

1. În intonarea repertoriului vocal de cântece profesorul:

- a) poate observa și la clasele mari (V-XII) defecte de reproducere corectă a liniei melodice asociate cu tulburări de limbaj și de pronunție ce trebuie corectate prin vocalize tip;

b) trebuie să fie preocupat exclusiv de problema reproducerii corecte melodico-ritmice, deoarece nu mai există la clasele mari(V-XII) elevi cu tulburări de limbaj.

2. Tulburările de limbaj se referă la:

- a) dislalie, maghilalie, paralalie;
- b) rotacism, sigmatism, lambdacism.

XXV.

A. Temă de cercetare

Realizați o investigație la nivelul școlii unde funcționați, utilizând cerința probei nr-2 (observarea abaterilor melodice, ritmice dintr-un grup de trei cântece vocale cunoscute de elevi: unul de factură tonală, altele de factură modală diatonică și cromatică. (vezi fișa tip- în ipostaza cântec neacompaniat și în ipostaza cântec acompaniat)

B. Chestionar pentru autoevaluare

Ca probă, pentru evidențierea abaterilor de la reproducerea fidelă a unei linii melodice cunoscute:

a) poate fi aleasă orice melodie modală sau tonală, deoarece abaterile se referă la memoria muzicală a elevului;

b) trebuie selecționată o melodie ce are mers melodic specific fie tonal, fie modal deoarece abaterile depind și de practica sau mediul muzical al elevului.

XXVI.

A. Temă de cercetare

Realizați o investigație la nivelul școlii unde funcționați, utilizând cerința probei nr.4: improvizație melodică pe un text dat ales de elevi și comparați rezultatele cu cele etalate în Anexe proba 4.

B. Chestionar pentru autoevaluare

1. Producția muzicală a unui elev, improvizația, creația lui după modelul Brehmer-Nestle:

a) nu este relevantă ca item într-un test, deoarece nu există nici o teorie care să o susțină;

b) este susținută de teoria oralityții, ce o desemnează drept „cod genetic în artă”.

c) teoria oralityții nu este compatibilă cu oralitatea muzicală

2. Producția muzicală a unui elev, ce constă în înveșmântarea unui text dat într-o melodie proprie:

a) relevă aptitudinea complexă a elevului (redare fidelă melodică, empatie, creativitate);

b) relevă numai predispoziția lui în invențiuni melodice.

XXVII.

A. Temă de cercetare

Realizați o investigație la nivelul școlii unde funcționați, utilizând cerința probei nr.6: precizarea printr-un titlu a mesajului nonverbal a unei piese muzicale pentru orchestră, necunoscute de elevi și reprezentarea plastică a mesajului (desen, culoare)

B. Chestionar pentru autoevaluare

1. Alegerea unui titlu pentru o muzică nonfigurativă necunoscută demonstrează capacitatea elevului de a citi mesajele muzicii în funcție de nivelul culturii și vârstei lui, test adaptat la muzică după:

- a) testul Torrance;
- b) testul T.T.T.;
- c) testul Luscher.

2. Construirea și finalizarea unui subiect desenat, pornind de la o muzică nonfigurativă necunoscută demonstrează capacitatea elevului de a citi mesajele muzicii în funcție de nivelul culturii și vârstei lui, test adaptat la muzică după:

- a) testul Torrance;
- b) testul T.T.T.;
- c) testul Luscher.

3. Întrebuintarea paletii de culori, într-un desen pentru o muzică nonfigurativă necunoscută demonstrează capacitatea elevului de a citi mesajele muzicii în funcție de nivelul culturii și vârstei lui, test adaptat la muzică după:

- a) testul Torrance;
- b) testul T.T.T.;
- c) testul Luscher.

XXVIII.

A. Temă de cercetare

1. Realizați o sinteză a tipurilor de probe de evaluare prezentate în toate manualele de educație muzicală din perioada 1996-2008, probe privite din perspectiva standardelor de performanță axate pe elev. (vezi Munteanu Gabriela, *Didactica educației muzicale*, Ediția a II-a, 2007, pag .45-48)

2. Realizați cu toți membrii catedrei de educație muzicală, apelând transdisciplinar și la alte catedre, o baterie de teste pentru o anumită cerință ridicată de lotul de elevi pe care îi aveți în școală.

B. Chestionar pentru autoevaluare

1. O baterie de teste cu cerință transdisciplinară poate să cuprindă:

- a) orice disciplină din planul de învățământ, cu condiția ca întâlnirea pe granița comună să fie utilă și valorificată de toate disciplinele participante;
- b) numai disciplinele la nivelul ariei curriculare;
- c) numai la nivelul domeniilor ce compun „câmpul specializat” al disciplinei.

2. O baterie de teste cu cerințe de multi și pluridisciplinaritate poate să cuprindă:

- a) orice disciplină din planul de învățământ, cu condiția ca întâlnirea pe granița comună să fie utilă și valorificată de toate disciplinele participante;
- b) numai disciplinele la nivelul ariei curriculare;
- c) numai la nivelul domeniilor ce compun „câmpul specializat” al disciplinei.

3. O baterie de teste cu cerință interdisciplinară la nivelul Muzicii, ca obiect de studiu în școli, poate să cuprindă:

- a) orice disciplină din planul de învățământ, cu condiția ca întâlnirea pe granița comună să fie utilă și valorificată de toate disciplinele participante;
- b) numai disciplinele la nivelul ariei curriculare;
- c) numai la nivelul domeniilor ce compun „câmpul specializat” al disciplinei.